

Vad är toleransutveckling?

När du tar vissa läkemedel kan det hända att din kropp vänjer sig vid läkemedlet. Du kan behöva allt större doser för att läkemedlet ska ge effekt (toleransutveckling).

Vad är abstinens?

Om du slutar med ett läkemedel som gett dig beroende kan du få abstinens. Det är kroppens sätt att reagera på att den inte längre får det läkemedel som den vant sig vid.

Vem blir läkemedelsberoende?

Vem som helst kan bli läkemedelsberoende. Regelbunden användning av beroendeframkallande läkemedel ökar risken för att utveckla beroende. Ofta är det först när du försöker sluta som du upptäcker beroendet. Det varierar från person till person hur lätt man blir beroende.

Patientinformation

Framtaget utifrån material från Region Kronoberg

Vad är opioider?

Opioider är smärtstillande medel som verkar via det centrala nervsystemet. Opioider stimulerar hjärnans belöningssystem. Vid långtidsbehandling med opioider (över 90 dagar) utvecklas regelmässigt tolerans, vilket innebär att den smärtlindrande effekten avtar. Opioidbehandling kan även medföra att man utvecklar en ökad smärtkänslighet och man får mer ont. Opioider är narkotikaklassade och har beroendeframkallande egenskaper.

Opioider innefattar flera läkemedel med olika verksamma ämnen, till exempel:

Morfin - Morfin, Dolcontin

Oxikodon - OxyContin, OxyNorm, Oxycodone, Targiniq

Tramadol - Tiparol, Tradolan, Dolatramyl, Gemadol, Nobligan

Kodein - Citodon, Paracetamol/kodein, Panocod, Treo comp

Fentanyl - Fentanylplåster, Matrifenplåster

Buprenorfin - Norspanplåster, Buprenorphineplåster

Varför ska jag sluta?

Många som slutar upptäcker att de till exempel:

- Inte har mer ont än när de tog starka värktabletter.
- Är mycket piggare på dagen än när de tog opioider.
- Blir av med biverkningar som t.ex. förstoppning, illamående, muntorrhet, urinretention, nedsatt sexuell funktion, nedsatt reaktionsförmåga, hormonrubbnings, benskörhet, nedsatt immunförsvar, sömn-, minnes- och koncentrationsstörningar.

Opioidabstinens

Redan efter 2-4 veckors behandling med opioider kan abstinens utvecklas när man inte får i sig läkemedlet. Abstinensutveckling är inte skadlig men kan vara mycket besvärlig. Genom stegvis, planerad nedtrappning kan man undvika/minska abstinenssymtom.

Abstinenssymtom i den akuta fasen (inom 6-24 timmar)

består av: oro, ångest, ökad smärta, sömnstörning, myrkrypningar, gäspningar, rinnsnuva, vidgade pupiller och gåshud. Vid tilltagande abstinens kan man även få ökad puls, förhöjt blodtryck, rastlöshet, feber, kräkningar och diarré.

Sena symtom av abstinens (efter 2-3 veckor) kan pågå i upp till sju månader och kännetecknas av depression, initiativlöshet och minskad tolerans för stress.

Förslag på utsättning av opioider

Vid akut smärta exempelvis efter operation kan behandlingen med opioider avslutas tvärt.

Vid långtidsbehandling kan man ha som mål att minska dygnsdosen med cirka 10 procent per vecka.

En i förväg uppgjord plan underlättar. Ökad smärta i perioder är förväntat och utgör inte ett skäl att avsluta en i övrigt motiverad nedtrappningsplan. Information, motivation och uppföljning är viktigt. Den i förväg uppgjorda planen bör följas om det inte finns starka skäl att avvika från den. Om det för stunden bedöms olämpligt att gå vidare med en nedtrappningsplan kan aktuell dosering behållas under en period. Att backa till högre dosering rekommenderas inte.